

POSTANOWIENIE

29 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 29 stycznia 2026 r. w Warszawie
zażalenia E.G.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie
z 7 sierpnia 2025 r., II Cz 1411/24 (WSC 65/25),
w sprawie z powództwa E.G.
przeciwko P.A.
o zapłatę,

oddala zażalenie.

(R.N.)

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 7 sierpnia 2025 r. (sygn. akt II Cz 1411/24, WSC 65/25) Sąd Okręgowy w Krakowie odrzucił skargę kasacyjną powoda E.G. wniesioną od postanowienia tego Sądu z 28 marca 2025 r. jako niedopuszczalną, na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy uznał, powołując się na art. 398¹ § 1 k.p.c. oraz przywołując postanowienie Sądu Najwyższego z 11 sierpnia 2016 r., I CZ 43/16, że zaskarżone postanowienie – którym oddalono zażalenie powoda od pkt II postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa-Podgórze w Krakowie z 24 maja 2024 r. (sygn. akt I C 176/22/P) wydanego w przedmiocie oddalenia wniosku o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku oraz odrzucenia tego wniosku jako spóźnionego – nie należy do kategorii postanowień wymienionych w tym przepisie. Regulacja art. 398¹ § 1 k.p.c. wyłącza

dopuszczalność skargi kasacyjnej od innych niż wskazane w nim prawomocnych postanowień sądu drugiej instancji, chociażby kończyły one postępowanie w sprawie.

Zażaleniem skierowanym do Sądu Najwyższego powód w całości zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego z 7 sierpnia 2025 r. w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej. Skarżący zarzucił naruszenie art. 398¹ § 1 k.p.c. poprzez jego wadliwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że wyłącza on możliwość wniesienia skargi kasacyjnej od postanowienia o oddaleniu zażalenia od postanowienia o odrzuceniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku i związanego z nim postanowienia o oddaleniu wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia wniosku o sporządzenie uzasadnienia, a w konsekwencji zarzucił naruszenie art. 398⁶ § 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i odrzucenie skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej, mimo istnienia podstaw do jej rozpoznania. Mając na uwadze powyższe, wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu zażalenia skarżący podniósł, że Sąd Okręgowy błędnie zinterpretował zakres zastosowania art. 398¹ § 1 k.p.c., przyjmując zbyt wąską wykładnię tego przepisu, wyłączając możliwość zaskarżenia postanowienia o oddaleniu zażalenia. Wskazał, że postanowienie Sądu Okręgowego z 28 marca 2025 r. ma charakter kończący postępowanie w zakresie żądania sporządzenia uzasadnienia wyroku, ponieważ pozbawia go możliwości merytorycznego zaskarżenia rozstrzygnięcia. Skarżący powołał się na orzecznictwo, w którym – jego zdaniem – podkreślono dopuszczalność skargi kasacyjnej od prawomocnych postanowień kończących postępowanie, nawet niewymienionych wprost w art. 398¹ § 1 k.p.c. Podniósł, że przyjęta przez Sąd Okręgowy wykładnia art. 398¹ § 1 k.p.c. jest nadmiernie zawężająca i sprzeczna z konstytucyjną zasadą prawa do sądu. Wskazał, że – zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego – przepisy proceduralne powinny być interpretowane w sposób zapewniający stronie realny dostęp do sądu. Podniósł, że odrzucenie skargi kasacyjnej pozbawiło go możliwości zaskarżenia – jak twierdzi – istotnego naruszenia prawa procesowego przez Sąd Rejonowy, który oddalił wniosek o przywrócenie terminu bez należytego zbadania okoliczności, a w konsekwencji

odmówił sporządzenia uzasadnienia wyroku z 5 lipca 2023 r., a brak uzasadnienia wyroku uniemożliwia mu skuteczne korzystanie ze środków zaskarżenia i narusza prawo do rzetelnego procesu. Wskazał, że postanowienie o oddaleniu zażalenia faktycznie kończy postępowanie w przedmiocie sporządzenia uzasadnienia i pozbawia go prawa do dwukrotnego rozpoznania sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśnia się, że istota zażalenia wnoszonego do Sądu Najwyższego na postanowienie w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej (art. 394¹ § 1 k.p.c.) sprowadza się do formalnej kontroli zaskarżonego postanowienia sądu drugiej instancji, tj. ustalenia, czy rzeczywiście występują przeszkody uniemożliwiające skuteczne zainicjowanie postępowania kasacyjnego poprzez wniesienie skargi kasacyjnej. W ramach tego postępowania Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do ingerowania w kompetencje merytoryczne sądu drugiej instancji ani do badania prawidłowości materialnoprawnej podstawy wydanego orzeczenia czy też korygowania ewentualnych uchybień procesowych, które mogłyby mieć wpływ na treść orzeczenia. Działania te realizowane są przez Sąd Najwyższy wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 marca 2022 r., II UZ 32/21, z 13 stycznia 2022 r., II UZ 66/21, z 13 stycznia 2022 r., II UZ 31/22, z 22 lutego 2023 r., III CZ 332/22).

Zakres kontroli Sądu Najwyższego w niniejszym postępowaniu zażaleniowym ogranicza się zatem do oceny prawidłowości decyzji procesowej Sądu Okręgowego o odrzuceniu skargi kasacyjnej powoda na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że skarga kasacyjna powoda była niedopuszczalna. Zgodnie z art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje wyłącznie od: (1) prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji, (2) postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu oraz (3) postanowienia w przedmiocie umorzenia postępowania – o ile kończą postępowanie w sprawie. Katalog ten ma charakter zamknięty i nie podlega wykładni rozszerzającej, co wielokrotnie podkreślano w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. postanowienia: z 11 sierpnia

2016 r., I CZ 43/16, z 13 listopada 2019 r., II UZ 44/19 i z 29 kwietnia 2021 r., I PSK 110/21).

Wymaga podkreślenia, że art. 398¹ § 1 k.p.c. wyraźnie przewiduje, że skarga kasacyjna może być wniesiona tylko na dwa rodzaje postanowień: w przedmiocie odrzucenia pozwu oraz umorzenia postępowania, kończących postępowanie w sprawie. *A contrario*, skarga kasacyjna nie przysługuje od postanowień sądu drugiej instancji oddalających zażalenia na postanowienia incydentalne sądu pierwszej instancji, które nie mieszczą się w katalogu art. 398¹ § 1 k.p.c. Regulacja ta wyłącza dopuszczalność skargi kasacyjnej od innych niż enumeratywnie wymienione prawomocnych postanowień sądu drugiej instancji, nawet jeżeli kończą one postępowanie w sprawie. Od pozostałych postanowień sądu drugiej instancji stronie może przysługiwać zażalenie do Sądu Najwyższego lub innego składu sądu drugiej instancji, jeżeli dopuszczalność tego środka zaskarżenia wynika z art. 394¹ bądź - odpowiednio - art. 394² k.p.c. Wymóg „kończenia postępowania w sprawie” odnosi się wyłącznie do postanowień w przedmiocie odrzucenia pozwu lub umorzeniu postępowania (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 listopada 2024 r., III CZ 174/24).

Postanowienie Sądu Okręgowego z 28 marca 2025 r., od którego wniesiono skargę kasacyjną, nie mieści się w żadnej z kategorii wskazanych w art. 398¹ § 1 k.p.c. Dotyczyło ono oddalenia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku oraz oddalenia wniosku o przywrócenie terminu do dokonania tej czynności. Tego rodzaju orzeczenia mają charakter incydentalny i nie podlegają kontroli kasacyjnej. Postanowienie to nie jest zatem postanowieniem w przedmiocie odrzucenia pozwu ani umorzenia postępowania, o których mowa w art. 398¹ § 1 k.p.c.

Podniesione w zażaleniu zarzuty dotyczące zawężającej wykładni art. 398¹ § 1 k.p.c. nie mogą zostać uwzględnione. Skarżący formułuje je w oderwaniu od systemowej funkcji skargi kasacyjnej oraz pomijając ugruntowaną linię orzeczniczą Sądu Najwyższego, zgodnie z którą przepis ten określa katalog zamknięty orzeczeń podlegających kontroli kasacyjnej. W konsekwencji niedopuszczalne jest stosowanie wykładni rozszerzającej, niezależnie od tego, jakie skutki procesowe

dane postanowienie wywołuje dla strony. Sąd Najwyższy wskazuje, że sam fakt, iż określone rozstrzygnięcie definitywnie zamyka stronie drogę do dokonania dalszych czynności procesowych, nie nadaje mu charakteru postanowienia „kończącego postępowanie w sprawie” w rozumieniu art. 398¹ § 1 k.p.c. Ocena ta ma charakter obiektywny i nie zależy od subiektywnej sytuacji procesowej stron. Postanowienia dotyczące przywrócenia terminu oraz sporządzenia uzasadnienia orzeczenia mają charakter czynności incydentalnych, których ustawodawca nie objął kontrolą kasacyjną. Argumentacja skarżącego zmierza w istocie do zastąpienia ustawowej konstrukcji dopuszczalności skargi kasacyjnej oceną funkcjonalną, której przepis art. 398¹ § 1 k.p.c. nie przewiduje. Sąd Najwyższy nie może w drodze wykładni kreować nowych podstaw dopuszczalności tego środka zaskarżenia.

Nietrafny jest również zarzut naruszenia prawa do sądu. Skarga kasacyjna jest środkiem nadzwyczajnym, którego zakres może być ustawowo ograniczony. Ograniczenie dostępności i dopuszczalności skargi kasacyjnej nie stanowi naruszenia konstytucyjnego prawa do sądu, czy też tego prawa gwarantowanego wiążącymi Rzeczpospolitą Polską normami prawa międzynarodowego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 maja 2025 r., I CSK 28/25).

Zarzuty dotyczące oceny przesłanek przywrócenia terminu czy prawidłowości działań sądu pierwszej instancji pozostają irrelewantne dla oceny dopuszczalności skargi kasacyjnej. Mogłyby być rozpoznane wyłącznie w ramach postępowania kasacyjnego, o ile skarga kasacyjna byłaby dopuszczalna, co w niniejszej sprawie nie zachodzi. Skoro skarga kasacyjna została wniesiona od orzeczenia, od którego nie przysługuje, to Sąd Najwyższy nie ma podstaw do ich merytorycznej oceny.

Wobec powyższego zażalenie jako bezzasadne podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[a.]